

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0*

School Administration Communities Participation in Thailand 4.0

Received:	October	12, 2019
Revised:	March	12, 2019
Accepted:	March	13, 2019

หนึ่งฤทัย มั่นคง (Nuengruethai Mankhong)**

สหัสพงศ์ พิทอนวร (Sahatphong Phitonworn)**

ธนัฏฐา คุณสุข (Thanuttha Khonsok)**

สุทธิกานต์ รอดเรือง (Suthikarn Rodreung)**

ธีรังกูร วรบำรุงกุล (Theerangkoon Warabamrungkul)***

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและสถานศึกษาเป็นความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ มุ่งหวังให้เยาวชนไทยเป็นคนดี เก่ง มีสุข ซึ่งถือว่าบุคคลที่มีองค์ประกอบครบทั้ง 3 ด้านนี้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และจะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติ การมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาในการใช้ทรัพยากรการศึกษาในชุมชนสามารถกระทำได้ 2 วิธีการ คือ การนำบุคคลหรือทรัพยากรในชุมชนมาสู่สถานศึกษา และนำสถานศึกษาออกไปยังแหล่งทรัพยากรในชุมชน การบริหารสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 มีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการและตัวบุคคล การบริหารจัดการ 4M และการปรับเปลี่ยนรูปแบบของวัฒนธรรมองค์กร วัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Culture) ที่จะนำสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ก้าวไปสู่สถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 ได้อย่างรวดเร็ว

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของชุมชน , การบริหารสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0

* บทความวิชาการเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ

This article aims for publishing academic knowledge.

** นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Graduate Student at Master of Education in Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University

*** อาจารย์ ดร. ภาควิชาบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000

Lecturer Dr. at Department of Educational Administration, Faculty of Education, Rambhai Barni Rajabhat University, Muang District, Chanthaburi 22000, Email: theerawara@gmail.com, Theerangkoon.w@rbru.ac.th

Abstract

Participation of the community and the school is a collaborative effort to develop educational quality. The main goal is to give Thai youths the desired qualities, excellence, and happiness, which are considered to be the three components of a perfect human being, and will be a force to develop the nation. Community participation with educational institutions in the use of educational resources in the community can be done in two ways: by bringing people or resources in the community to schools, and educational institutions going to the resources in the community. Thailand 4.0 school administration needs to change management style and individuality. 4M management is about man, money, materials, and management and organizational change model Digital Culture to bring the school in present step towards being a school in the future Thailand 4.0.

Keywords: Community participation, Thailand Educational Institution Administration 4.0

บทนำ

สภาพสังคมในปัจจุบัน การศึกษาในยุค Thailand 4.0 สังคมฐานความรู้ของการพัฒนาประเทศ สร้างเสริมสภาพการณ์เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของทุกคนโดยเฉพาะในสังคมประชาธิปไตย โดยให้ความสำคัญกับกลไกการมีส่วนร่วม โดยยึดถือว่าการมีส่วนร่วมเป็นพลังสำคัญที่จะพัฒนาการศึกษา โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีบทบาทในการบริหารการศึกษา เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยไม่ใช่การศึกษาเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง และไม่ใช่เพียงแค่การพัฒนาความรู้ (Knowledge) แต่ต้องการให้นักเรียนสามารถนำองค์ความรู้และทักษะในแต่ละด้านมาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ ทั้งด้านของศาสตร์ ศิลป์ ชีวิต และเทคโนโลยีเข้าด้วยกันเพื่อสร้างนวัตกรรม และเป็นการศึกษาเพื่อตอบสนองสังคม เพื่อนำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาประเทศให้มีคุณภาพ หรือที่เรียกว่าการศึกษาพัฒนาคนให้มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ และจากที่ นพ.ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า “การศึกษาในยุค Thailand 4.0” มีความหมายมากกว่าการเตรียมความพร้อมของคนหรือให้ความรู้กับคนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ (เชียงใหม่นิวส์. ออนไลน์. 2559) กล่าวคือ การจัดการศึกษาไม่เพียงแต่เป็นการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ความรู้แก่ผู้เรียนเท่านั้น แต่การศึกษายังให้ผู้เรียนสามารถกลายเป็นบุคคลากรที่สมบูรณ์แบบในทุก ๆ ด้าน ตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข หรือกล่าวอีกอย่างคือการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่ประกอบด้วย" ดี เก่ง มีสุข" ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการเป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพในยุค Thailand 4.0 แต่การจะพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพในยุค 4.0 เป็นโจทย์สำคัญสำหรับทุกภาคส่วนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา

โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการให้บริการสถานศึกษา เพราะถือว่าเป็นวิธีการที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาของชาติ เนื่องจากสถานศึกษาถือว่าเป็นตัวแทนสถาบันทางสังคม

การมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและสถานศึกษาได้ระบุไว้อย่างชัดเจนใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้อง คือมาตรา 8 (2) ว่าด้วยการจัดการศึกษาที่ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 12 ให้บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคม มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมสนับสนุนกิจการสถานศึกษา ชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วม รับผิดชอบพัฒนาการศึกษาอย่างแท้จริง เพื่อให้การศึกษาของชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าทันต่อ การพัฒนาของสิ่งอื่น ๆ รอบด้าน ซึ่งชุมชนจะต้องถือว่าเป็นภาระหน้าที่ที่เป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการพัฒนาโรงเรียนในชุมชนของตนเองให้เจริญก้าวหน้า สนับสนุนให้การศึกษาเป็นเครื่องมือ พัฒนาคุณภาพของชุมชนให้มีคุณภาพ (ปรารภ หลงสมบุญ. 2552 : 3-4) โดยยึดหลักว่าสถานศึกษาเป็นตัวแทนทางสังคม (Social institution) เช่นเดียวกับบ้านที่เป็นตัวแทนของสถาบันครอบครัว วัดเป็นตัวแทนของสถาบันศาสนา ทุกส่วนล้วนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน จะเห็นได้ว่า ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษามีความผูกพันเป็นเวลายาวนาน ซึ่งแต่เดิมมีพระสงฆ์เป็นผู้ทำการสอน จากนั้นจึงมีการพัฒนามาเรื่อย ๆ จนถึงขั้นมีโรงเรียนเกิดขึ้นเรียกว่า โรงเรียนประชาบาล หมายถึง โรงเรียนของประชาชน แต่ความมุ่งหมายในสมัยนั้น ยังมีเพียงแค่อ่านออกเขียนได้เท่านั้น เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป เข้าสู่ระบบการศึกษาในปัจจุบัน คือ การศึกษาในยุค Thailand 4.0 ซึ่งยึดถือว่าการศึกษามีความสำคัญมากในการพัฒนาคน และพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า เมื่อการศึกษาเป็นพื้นฐานของการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษาจึงเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยชุมชนต้องถือเป็นภารกิจของคนที่ต้องร่วมกันพัฒนาการศึกษา ร่วมกับสถานศึกษา และสถานศึกษาต้องยอมรับชุมชนเป็นเจ้าของโรงเรียนด้วย โดยใช้วิธีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างชุมชนและสถานศึกษา ชุมชนควรเข้ามามีบทบาทร่วมในการระดมความคิด การกำหนดนโยบาย เป้าหมาย หลักสูตรสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการระดมทรัพยากรที่มีคุณภาพให้แก่สถานศึกษา จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาที่มีความพร้อมทางด้านทรัพยากร อาทิ บุคลากรที่มีคุณภาพ งบประมาณ สื่อการเรียนการสอน ห้องปฏิบัติการ Lap อุปกรณ์ทางด้านวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยี การงานอาชีพ ศิลปะ กล่าวคือการมีทรัพยากรที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ครอบคลุมทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆในชุมชน และบุคลากรชุมชนที่เป็นแบบอย่างและสามารถมอบความรู้ในศาสตร์เฉพาะทางได้อย่างดีเยี่ยมตามประสบการณ์ จะส่งผลให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากกว่าสถานศึกษาที่ขาดแคลนด้านทรัพยากรทำให้เด็กได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ไม่เท่าเทียม และเป็นปัญหาในอนาคตที่ผลิตกำลังคนได้ไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร (อำพล รวากลาง. 2556 : 247-248)

จากบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา คือ การให้ชุมชนหรือบุคคลในท้องถิ่นทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในด้านต่างๆ ทั้งด้านการระดมทรัพยากร การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนโครงสร้างองค์กรและพัฒนาสถานศึกษาให้ควบคู่การพัฒนาชุมชนเพื่อให้ผู้เรียนได้

ประโยชน์สูงสุดในการศึกษา ซึ่งไม่ได้หมายความว่า ชุมชนจะเป็นส่วนในการสนับสนุนสถานศึกษาฝ่ายเดียวที่ทำให้ขับเคลื่อนไปสู่การศึกษาที่มีคุณภาพในยุค Thailand 4.0 แต่สถานศึกษาก็ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับชุมชนด้วย เนื่องจากสถานศึกษาถือเป็นฐานสำคัญที่ต้องรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ซึ่งการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและสถานศึกษามีเป้าหมายเดียวกันคือทำอะไรให้นักเรียนมีคุณภาพ ตามความมุ่งหมายของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนที่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ(กระทรวงศึกษาธิการ.2542 : 3) ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรเตรียมความพร้อมในสถานศึกษาของตนเอง ให้เป็นสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 เพื่อเป็นฐานทางการศึกษาในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและสถานศึกษาเป็นความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ มุ่งหวังให้เยาวชนไทยมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดี เก่ง มีความสุข ซึ่งถือว่าบุคคลที่มีองค์ประกอบครบทั้ง 3 ด้านนี้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และจะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศชาติ เป้าหมายของ ดี คือ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เก่ง คือ เก่งในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นและเรียนรู้ที่จะทำงานกับผู้อื่น การเรียนรู้ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง จะต้องพัฒนาด้านทักษะการคิด ได้แก่ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้จริง รวมถึงทักษะการแก้ปัญหาในด้านต่างๆ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี หรือนวัตกรรมให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับตนเองและสังคม รวมถึงความสามารถในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม มีสุข คือ ต้องสุขทั้งกายและใจ สุขกาย ภาวะที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ทั้งทางร่างกาย จิตใจและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ส่วนสุขใจ เป็นการที่บุคคลรู้จักตนเอง ยอมรับข้อบกพร่องที่ตนมี และภาคภูมิใจในข้อดีของตนเอง มีอารมณ์ที่แจ่มใส มองโลกในแง่ดี สามารถหาความสุขในการปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 3 ด้าน ดี เก่ง มีสุข ที่กล่าวมาข้างต้น ก็เพื่อให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อเป็นรากฐานกำลังในการพัฒนาประเทศให้ดียิ่งขึ้น

การมีส่วนร่วมของชุมชนในยุค Thailand 4.0

ชุมชนกับสถานศึกษามีเกี่ยวข้องกันมาตั้งแต่อดีต จะเห็นได้ว่าวัดเป็นแหล่งเรียนรู้แห่งแรก ที่ให้วิชาต่าง ๆ และขัดเกลาคนให้เป็นคนดีด้วยหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ทำให้คนในชุมชนเกิดความรู้สึกศรัทธา และมุ่งหวังให้บุตรหลานเข้าไปบวชเรียน หลังจากนั้นได้มีโรงเรียนเกิดขึ้นเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาบุตรหลานของคนในชุมชน โรงเรียนจึงเป็นที่ไว้วางใจจากชุมชนที่ว่าเป็นสถานแหล่งเรียนรู้ที่หล่อหลอมคนให้มีความรู้ความสามารถในด้านทักษะต่างๆ การใช้ชีวิต และรวมไปถึงการทำสร้างอาชีพเพื่อเป็นรายได้ ซึ่งก่อเกิดเป็นความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน จึงเกิดเป็น “บวร” ที่อยู่คู่สังคมไทยมาช้านาน เพราะทั้งบ้าน วัด และโรงเรียนไม่สามารถตัดขาดกันได้ เปรียบเสมือนน้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า ซึ่งความช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างโรงเรียน และชุมชนจะสามารถลดความขัดแย้งในสังคม สร้างความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น เข้าใจกัน มียอมรับ และ

รับฟังความคิดเห็นด้วยระบอบประชาธิปไตยซึ่งก่อเกิดเป็นพลังที่เข้มแข็งในประเทศที่จะผลิตกำลังคนได้อย่างมีคุณภาพ (ชูชาติ พ่วงสมจิตร. 2560 : 1343)

การเปลี่ยนแปลงของโลกเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่มีเทคโนโลยีจึงเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทำให้มีความสะดวกสบายยิ่งขึ้น นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีก็เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญอีกอย่างหนึ่งของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อที่ไร้พรมแดน การค้าขายผ่านโลกออนไลน์ ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ที่จัดทำแบบแผนที่ รวมไปถึงการศึกษาค้นคว้าได้ไม่มีขีดจำกัด เป็นต้น เทคโนโลยีจึงกลายเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการในชีวิตประจำวัน เช่นเดียวกับสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 ที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี เก่ง มีสุข โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม หากเพียงสถานศึกษาเป็นฝ่ายดำเนินการฝ่ายเดียว ก็ไม่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนา เช่น การขาดแคลนงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร และอื่น ๆ จากอุปสรรคดังกล่าว จำเป็นต้องมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาด้วย โดยเฉพาะเรื่องการระดมทรัพยากรการศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่ชุมชนจัดสรรให้แก่สถานศึกษา เพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้ ดี เก่ง มีสุข ตามความมุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ตลอดจนจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้มุ่งเน้นการศึกษาตลอดชีวิต โดยมีชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อาทิเช่น ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันศาสนา องค์กรของรัฐ และเอกชน รวมไปถึงหน่วยงานอื่น ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 3) ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้จะเป็นส่วนช่วยการพัฒนาสถานศึกษาในด้านการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งความหมายของทรัพยากรทางการศึกษานั้นไม่ได้จำกัดอยู่ในกรอบของคำว่างบประมาณ แต่หมายรวมถึงการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการดึงและระดมสรรพกำลังในสังคมเข้ามาสนับสนุน ส่งเสริม การศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นตัวเงินหรืออุปกรณ์ หรือเวลาที่จัดเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาทั้งในแง่ของการสละเวลามาให้บริหารทางการศึกษาจากบุคคลภายในสังคม ซึ่งมีใช้ครู อาจารย์ประจำ นอกจากนั้นทรัพยากรทางการศึกษา ยังหมายถึงทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมกับการให้บริการทางการศึกษาอีกด้วย ดังนั้น การระดมทรัพยากรการศึกษาในชุมชน จึงเป็นการรวบรวมแสวงหาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนทั้งหมด ทั้งทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายของการศึกษา

การจัดสรรทรัพยากรในแต่ละสถานศึกษานั้นไม่เท่ากัน เนื่องจากว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่มีผู้อุปถัมภ์ในการบริจาคทรัพยากรค่อนข้างมาก ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และพัฒนาผู้เรียนได้ดี ขณะที่สถานศึกษาขนาดเล็กประสบปัญหาด้านทรัพยากรที่ไม่เพียงพอทำให้ผู้เรียนขาดความพร้อมในการเรียนซึ่งจะทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับสถานศึกษาอื่นๆ ที่มีการระดมทรัพยากรได้ดีกว่า การระดมทรัพยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ก็มีความสำคัญ อาทิเช่น ครูผู้สอน สื่อการสอน และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ นอกจากนี้ยังรวมถึงห้องเรียนที่ทันสมัยมีการใช้เทคโนโลยี เนื่องจากบางสถานศึกษายังขาด

แคลนทำให้เด็กได้รับโอกาสทางการศึกษาที่ไม่เท่าเทียม และเป็นปัญหาในอนาคตที่ผลิตกำลังคนได้ไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร(อำพล รวกลาง. 2556 : 247 - 248) หากกล่าวถึงเรื่องงบประมาณสนับสนุนของรัฐบาลนั้นแน่นอนว่าเงินอุดหนุนของรัฐบาลไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ส่งผลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเฉพาะในชนบทและพื้นที่ห่างไกล ดังนั้นจึงเกิดความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อเพิ่มคุณภาพในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน

ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในสถานศึกษา ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการระดมความคิด โดยการเสนอความคิดในการปรับปรุงหลักสูตร การพัฒนาแผนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ให้แนวคิดในการพัฒนานักเรียนตามมุมมองของหน่วยงานต่าง ๆ ของชุมชน หรือผู้ปกครองของผู้เรียน โดย ญัฐพงศ์ ฉลาดแย้ม (2554 : 89) ได้กล่าวว่า ชุมชนมีส่วนในการออกความคิดเห็น และช่วยเหลือในด้านความรู้ความสามารถโดยผ่านการจัดการอบรมความรู้ โดยการเป็นวิทยากรเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น การสังเกตการณ์ และร่วมดำเนินกิจกรรมที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษาและชุมชน โดยชุมชนเป็นกรรมการในสถานศึกษา กรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานเอกชน ซึ่งล้วนมีความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรตามกรอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชนและสถานศึกษาจะสร้างเครือข่ายการทำงานแบบเกื้อกูลกัน และมีความเสมอภาค การร่วมติดตาม และประเมินของชุมชนก็เป็นบทบาทที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งมีการเน้นการร่วมประเมินได้หลายรูปแบบ เช่น การประเมินคุณภาพการปฏิบัติงานของครู และบุคลากรในสถานศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษา การพิจารณาแผนปฏิบัติการประจำปี การประเมินความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงแผนการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อตัวผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสถานศึกษาจะได้นำผลการประเมิน และข้อคิดเห็นต่าง ๆ นำไปปรับปรุงในการพัฒนางานต่อไปให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ทรัพยากรทางการศึกษาในชุมชน เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ช่วยสนับสนุนสถานศึกษาให้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จตามที่ตั้งไว้ การใช้ทรัพยากรทางการศึกษาในชุมชนอาจแบ่งออกเป็น 2 วิธีการดังนี้

1. การนำบุคคล สิ่งของ งบประมาณหรือทรัพยากรจากชุมชนเข้ามาในสถานศึกษา อาจจะเป็นในรูปแบบวิทยากร วัสดุอุปกรณ์การฝึกปฏิบัติงาน เป็นต้น
2. การนำนักเรียนหรือจัดให้นักเรียนออกไปยังชุมชนรับการเรียนรู้จากทรัพยากรภายนอกในรูปการจัดให้นักเรียนปฏิบัติงาน โครงการเรียนที่บ้าน หรือจัดให้นักเรียนไปรับการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติจากสถานศึกษาฝึกอาชีพ อาจจะเป็นแหล่งวิทยาการทางอาชีพของรัฐและเอกชน รวมทั้งสถานประกอบการอาชีพอิสระของเอกชนท้องถิ่นนั้น ๆ

การมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาในการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาในชุมชน มีหลายลักษณะแบ่งตามลักษณะของทรัพยากรได้ดังนี้

1. ทรัพยากรมนุษย์ เช่น เป็นวิทยากรช่วยสอน การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การประเมินสถานศึกษา แรงงาน
2. ทรัพยากรการเงิน เช่น การบริจาคเงิน ตั้งกองทุนสมทบทุนการศึกษา

3. ทรัพยากรอุปกรณ์ เช่น การจัดนิทรรศการ การยืมของ การบริจาคของ
4. ทรัพยากรวัสดุและอุปกรณ์ เช่น การสนับสนุนสื่อการสอน การขอใช้วัสดุในราคาถูก การบริจาค
5. ทรัพยากรอาคารสถานที่ เช่น การขอใช้อาคารสถานที่
6. ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การศึกษาธรรมชาติ นำวัสดุธรรมชาติมาสร้างนวัตกรรม สร้างรายได้จากการเก็บผลผลิตทางธรรมชาติ
7. ทรัพยากรด้านเทคโนโลยี เช่น การศึกษาความรู้ด้านเทคโนโลยีจากสถานประกอบการ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม อยู่ข้างต่าง ๆ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา เช่น กล้องวงจรปิด

การมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาในการใช้ทรัพยากรการศึกษาในชุมชนสามารถกระทำได้ 2 วิธีการ คือ การนำบุคคลหรือทรัพยากรในชุมชนมาสู่สถานศึกษา และนำสถานศึกษาออกไปยังแหล่งทรัพยากรในชุมชน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาในการใช้ทรัพยากรการศึกษานั้นมีหลายลักษณะ ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรอุปกรณ์ ทรัพยากรวัสดุและอุปกรณ์ ทรัพยากรอาคารสถานที่ ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรด้านเทคโนโลยี จากการร่วมมือระหว่างสถานศึกษา และชุมชนในการระดมทรัพยากรทางการศึกษาจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของชุมชน สังคม และสิ่งที่สำคัญนอกจากที่กล่าวมานั้นเป็นการสนับสนุนในการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคที่เรียกว่า Thailand 4.0 ภายใต้ยุคดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด วิธีการต่าง ๆ เพื่อปรับตัวให้ทันยุค Thailand 4.0 เป็นยุคที่มีการแข่งขันระหว่างสถานศึกษาอย่างเข้มข้น ซึ่งการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จะทำให้สถานศึกษานั้น ๆ ได้เปรียบสถานศึกษาอื่น และผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถนำพาสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 ได้

สถานศึกษาในยุค Thailand 4.0

ทรัพยากรการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารจัดการศึกษา ทำให้สถานศึกษาดำเนินการเรียนการสอนหรือพัฒนาคนให้มีคุณภาพและได้ผลตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ช่วยส่งเสริมงานวิชาการให้มีคุณภาพ ช่วยส่งเสริมการดำเนินงานด้านอื่น ๆ ในสถานศึกษา เป็นตัวกลางหรือตัวกระตุ้น ที่ทำให้งานของสถานศึกษาดำเนินไปได้และมีบทบาทต่อกิจกรรมหรือการดำเนินการกิจของสถานศึกษาทั้งด้านของปริมาณและคุณภาพ ผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งผู้บริหารมีหน้าที่กำหนดนโยบาย และแผนของสถานศึกษา โดยจัดให้มีการจัดทำแผนงานของสถานศึกษาของตนเองขึ้น เพื่อจะได้ทราบว่าต้องทำกิจกรรมอะไรบ้าง กำหนดทรัพยากรที่ต้องการโดยรวบรวมความต้องการด้านทรัพยากรจากแผนงาน มีการจำแนกหมวดหมู่ที่ชัดเจน ในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น การเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในยุค Thailand 4.0 โดยเฉพาะการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาจากชุมชน มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริการสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ในบทความนี้ผู้เขียนขอเสนอหลักการบริหารสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 ดังนี้ 1. การบริหารจัดการ 4M 2. รูปแบบวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล เพื่อที่จะนำพาสถานศึกษาเป็นสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 ต่อไป

1. การบริหารจัดการ 4M

สถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดในสถานศึกษา ฅนัฒ เดชทรัพย์ (2550: 21) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการ 4 M ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาก้าวไกลทันโลกแห่งนวัตกรรมยุค Thailand 4.0 ประกอบด้วยหลักดังนี้

1. กำลังคน (Man) นับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนางานในสถานศึกษา สำหรับการเลือกบุคลากรที่จะมาพัฒนาสถานศึกษาจะต้องมีวิธีการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานซึ่งบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในยุคใหม่ต้องมีความรู้ในด้านเทคโนโลยีเพื่อรองรับยุค Thailand 4.0 โดยมีเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้นในกระบวนการทำงานทั้งในด้านเอกสารดิจิทัล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สื่อวิดีโอออนไลน์ เป็นต้น การใช้รูปแบบการสอนแนวนี้จะทำให้นักเรียนเกิดการเปิดโลกทัศน์แห่งการเรียนรู้ และเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายมากกว่าการท่องจำในหนังสือ ซึ่งนักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ตนเองสนใจก่อเกิดเป็นการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และจะทำให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานจากการเรียนรู้ นอกจากนี้การใช้วัสดุอุปกรณ์อาจจะลดความจำเป็นลงเนื่องจากใช้สื่อออนไลน์ได้ในการสร้างองค์ความรู้ รวมไปถึงเอกสารที่สามารถทำออนไลน์ได้ หรือคอมพิวเตอร์โดยไม่จำเป็นต้องสิ้นเปลืองกระดาษในการทำงาน ทั้งนี้บุคลากรต้องมีความพร้อมที่จะเป็นคนไทยในยุค Thailand 4.0 เพื่อที่จะเป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ การศึกษาต้องปรับปรุงหลักสูตรเพื่อพัฒนาให้ก้าวไกลในยุคของดิจิทัล พัฒนาค้นหาสามารถวางแผน ตรวจสอบ และปรับปรุงงานในกระบวนการทำงานทั้งการสอนและงานที่รับผิดชอบได้

2. งบประมาณ (Money) เป็นหัวใจของการบริหารงานทุกระบบ งบประมาณที่มาแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น งบประมาณสนับสนุน การระดมทรัพยากร การบริจาค จะต้องมีการนำมาใช้ผ่านกิจกรรมโครงการที่เกิดจากการวางแผนร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษาอย่างคุ้มค่า ทั้งนี้กิจกรรมที่มีความสำคัญที่เน้นงานวิชาการต้องได้รับการจัดสรร และมีการลงทุนในการจัดการวัสดุอุปกรณ์ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบที่ทันสมัย มีเครื่องมือส่งเสริมในการเรียนรู้ ส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียนทั้งความรู้ คุณธรรม และคุณลักษณะที่ดีตามหลักสูตรต้องการ เป็นผลสำเร็จที่สังคมต้องการเป็นบุคคลทางการแสวงหาความรู้ สร้างสรรค์มีคุณลักษณะที่ดีในการทำงาน มีกระบวนการคิด มีวัสดุอุปกรณ์ที่ดี กิจกรรมสร้างสรรค์ และครูผู้สอนที่มีคุณภาพ การใช้งบประมาณจึงมีความสำคัญในการเตรียมการพัฒนากิจการการศึกษาได้

3. วัสดุ (Materials) มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุค Thailand 4.0 เนื่องจากเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมาก ทำให้ผู้เรียนต้องใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ ดังนั้นสถานศึกษาจึงต้องเตรียมพร้อมเครื่องมืออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ทุกสถานศึกษาจึงต้องพัฒนาเครื่องมือการสอนให้มีคุณภาพเพื่อจะสร้างกำลังคนที่เป็นผู้นำการใช้เทคโนโลยี มีกระบวนการคิดสร้างสรรค์จากกิจกรรมที่ผู้เรียนรู้ที่หลักสูตรสถานศึกษาจัดเตรียมไว้ ตั้งแต่ระดับรากฐานไม่เพียงแต่ในระดับอุดมศึกษา หากเริ่มแต่ผู้เรียนเข้าสถานศึกษาจะต้องมีพัฒนาการเรียนรู้ผ่านสื่อการสอนที่ทันสมัย เห็นค่าคุณการใช้สื่ออย่างมีประโยชน์ จากกิจกรรมปลูกฝังคุณลักษณะที่ดี และเป็นผู้คิดค้นสร้างสรรค์งาน และกิจกรรมต่อยอดได้ สื่อจึงมีความสำคัญอย่างมากจำเป็นต้องช่วยกันระดมทรัพยากร และพัฒนาสื่ออุปกรณ์ให้ทันสมัย

ขึ้นในการจัดการศึกษาที่รากฐาน เพราะวัสดุอุปกรณ์นั้นจะกระจายอยู่กับประชากรจำนวนมากในสังคมที่จะออกไปประกอบกิจการของตนเองอย่างผู้มีความรู้บนพื้นฐานโลกยุค Thailand 4.0

4. การจัดการ (Management) เป็นกระบวนการในสถานศึกษา และปัจจัยหลักที่สำคัญในการพัฒนา เนื่องจากระบบงานราชการในหลายประเด็นไม่ส่งเสริมการบริการทรัพยากร ซึ่งติดขัดระเบียบที่ซับซ้อน ทั้งกฎกติกาทำให้การซื้อของในภาครัฐมีราคาสูง การจัดทำเอกสารมีกฎระเบียบไม่คล่องตัว สถานศึกษาซื้อของราคาแพงเพราะการจัดทำเอกสารการเงินที่ล่าช้า ต่างจากเอกชนกระบวนการในการจัดซื้อจัดจ้างไม่ซับซ้อนทำให้สามารถบริหารจัดการได้รวดเร็ว มีคุณภาพ คุ่มค่า และคุ่มราคากับงบประมาณที่เสียไปในการบริการงบประมาณของสถานศึกษาซึ่งต้องการปรับเปลี่ยนให้เกิดความคล่องตัวในการใช้เงิน ลดขั้นตอนความซับซ้อนลงโดยเน้นจุดหมายที่คุ่มค่ามากกว่าการใช้ระเบียบที่รัดกุมจนดำเนินการทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ในขณะที่การบริหารงบประมาณของเอกชนสามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และคุ่มค่า สถานศึกษาควรมีการพัฒนาให้มีวิธีการในการทำงานได้คล่อง ถูกต้อง ประหยัด และรัดกุม อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เป็นการบริหารงานยุค Thailand 4.0 ไปพร้อมกับแนวความคิดที่ต้องการด้วย

จากที่กล่าวมานั้นเป็นหลักการ 4M ประกอบด้วย กำลังคน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุ (Materials) และการจัดการ (Management) เป็นหลักการสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาในสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 จะทำให้การบริหารในสถานศึกษามีความคล่องตัวสูง และจัดการทรัพยากรการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก ทำให้กลายเป็นสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 ได้ในอนาคต

2. วัฒนธรรมองค์กรดิจิทัล

เนื่องจากสภาพปัจจุบันของโลกยุคใหม่คือ ปรากฏการณ์ “โลกาภิวัตน์” (Globalization) และ “การเชื่อมโยงถึงกัน” (Connectivity) ที่ได้ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อวิถีการใช้ชีวิตของคนในโลก เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบ แบบแผนทั้งทางวัฒนธรรม การบริโภค และการค้า (สายสุตา เตียเจริญ และคณะ. 2560 : 1373) สถานศึกษาถือว่าเป็นองค์กรหนึ่งในหน่วยงานทางการศึกษา ที่ต้องเกิดการปรับตัวให้เท่าทันสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ซึ่งสถานศึกษาก็เป็นองค์กรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคลากรที่เป็นอนาคตของประเทศ การที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ยุค Thailand 4.0 นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Culture) ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา คำว่า วัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Culture) ในองค์กรนั้น เป็นมากกว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาเป็น แต่รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงวิธีการและกระบวนการบริหารงานในสถานศึกษาและตัวผู้บริหารสถานศึกษาก็ต้องเข้าใจความเป็นพลวัตรด้วย ซึ่งองค์ประกอบของวัฒนธรรมดิจิทัลนั้น ประกอบไปด้วยหลักการ 5 ประการ ดังนี้ (ธนชาติ นุ่มนนท์. ออนไลน์. 2559)

1. ความโปร่งใส (Transparency) โลกดิจิทัลทำให้หลายอย่างสามารถเปิดเผยออกมาได้ ทุกคนจะต้องแชร์ข้อมูล ข้อมูลหลายอย่างจะเชื่อมโยงกัน องค์กรวัฒนธรรมดิจิทัลจะต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ทั้งองค์กรที่มีปัญหาการคอร์รัปชันที่สูง ย่อมยากต่อการก้าวสู่ Digital Transformation

2. การแบ่งปัน (Sharing) วัฒนธรรมดิจิทัลที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการ sharing บุคลากรในองค์กร ต้องพร้อมที่จะแบ่งปันข้อมูลต่างๆทางออนไลน์ คนจะต้องมีวัฒนธรรมในการแบ่งปันในเรื่องต่างๆ การให้ข้อมูล การแบ่งปันทรัพยากร มันถึงจะลดการใช้เอกสารต่างๆได้

3. การทำงานร่วมกัน (Collaboration) องค์กรที่มีวัฒนธรรมดิจิทัลต้องมีการทำงานแบบร่วมกันในโลกไอทีก็อาจหมายถึง การทำเอกสารร่วมกัน การประชุมออนไลน์ การใช้ข้อมูลร่วมกัน ซึ่งลักษณะแบบนี้ องค์กรจะค่อนข้าง Flat ไม่มีขั้นตอนการสั่งงานมากมาย

4. การใช้ข้อมูลขับเคลื่อน (Data Driven) องค์กรจะต้องตัดสินใจการทำงานต่างๆโดยใช้ข้อมูล มากกว่าความรู้สึก นั่นก็หมายความว่าวัฒนธรรมองค์กรจะต้องทำให้บุคลากรทุกระดับรู้จักใช้ข้อมูล มีการป้อนข้อมูล เก็บข้อมูล และนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจ

5. มีความคล่องตัว (Agility) องค์กรต้องพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เพราะในโลกดิจิทัล มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วัฒนธรรมดิจิทัลเป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในยุค Thailand 4.0 เป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้ก้าวทันสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว เป็นวัฒนธรรมการทำงานในองค์กรที่มีประสิทธิภาพสูงในยุคนี้ หากนำวัฒนธรรมดิจิทัลเข้ามาปรับใช้ในสถานศึกษา แน่นอนว่าสถานศึกษาจะสามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการที่จะเป็นสถานศึกษาในยุค 4.0 ได้นั้นมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการและตัวบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุค Thailand 4.0 การบริหารจัดการ 4 M ทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และก้าวไกลเท่าทันโลกแห่งนวัตกรรม ไม่เพียงเท่านี้การที่จะเป็นสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 ได้นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรแบบเดิม ไปสู่วัฒนธรรมองค์กรแบบดิจิทัล (Digital Culture) เพื่อที่จะนำสถานศึกษาเข้าสู่ยุค Thailand 4.0

ทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ

เป้าหมายของการศึกษา คือการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ หรือมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข เพื่อเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ โดยยึดถือว่าการศึกษาคือส่วนสำคัญของการพัฒนาคน ดังนั้นการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาก็เพื่อต้องการพัฒนาบุตรหลานหรือเยาวชนของตนเองให้เป็นคนที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ครอบคลุมและสังคมต้องการ โดยยึดเป้าหมายหลักของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ 3 เป้าหมาย คือ

1. การเป็นคนดี คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีพฤติกรรมที่แสดงออกในด้านที่ดี ที่สังคมยอมรับและสามารถยึดเป็นแบบอย่างได้ ปฏิบัติตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา มีจิตใจที่งาม มีความเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์ มีวินัยต่อตนเองและสังคม มีความเสียสละ มีเหตุผล สามารถควบคุมตนเองได้ ดำรงตนอยู่ในวิถีชีวิตที่ถูกต้องตามครรลองธรรม รู้หน้าที่ของตนเอง พากเพียร ขยัน อดทน ประหยัด เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย ปฏิบัติตนตามกฎหมาย รักษาสิ่งแวดล้อมใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

2. คนเก่ง คือ คนที่เก่งทั้งด้านสติปัญญาและด้านอารมณ์ โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความพิเศษเฉพาะทาง เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรม คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยี ความสามารถทางด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เก่งความรู้สังคมไทยความเป็นไทย เก่งความรู้ด้านสากล รอบรู้ทันต่อเหตุการณ์ ทันโลก มีทักษะด้านต่างๆที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. คนที่มีความสุข คือ การมีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี มีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ มีจิตใจที่เข้มแข็ง เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ปลอดจากอบายมุข มีความสุขในการเรียนรู้และการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และรอบคอบ ไม่ประมาทในการใช้ชีวิต มีความรักความเมตตาให้แก่สิ่งรอบข้าง

ทั้ง 3 เป้าหมายหลักที่ต้องการให้เกิดขึ้นก็เพื่อให้ได้ทรัพยากรมนุษย์ที่ดีมีคุณภาพ สามารถเป็นพลังสำคัญในสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคมและประเทศชาติ

สรุป

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 เป็นการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในเรื่องต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายคือพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของสังคม โดยเห็นความสำคัญและกระบวนการของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเฉพาะในยุค Thailand 4.0 ที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ซึ่งสถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการฝ่ายเดียวได้ทั้งหมด เนื่องด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนา เช่น การขาดแคลนงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร และอื่น ๆ จากอุปสรรคดังกล่าวจำเป็นต้องมีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะเรื่องของการระดมทรัพยากรการศึกษา ในการใช้ทรัพยากรการศึกษานั้นมีหลายลักษณะ ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรอาคารสถานที่ ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรด้านเทคโนโลยี การมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาในการใช้ทรัพยากรการศึกษาในชุมชนสามารถกระทำได้ 2 วิธี คือ 1. การนำบุคคลหรือทรัพยากรในชุมชนมาสู่สถานศึกษา 2. การนำสถานศึกษาออกไปยังแหล่งทรัพยากรในชุมชน จากที่กล่าวมานั้นการระดมทรัพยากรการศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 เพราะการได้มาซึ่งทรัพยากรทางการศึกษาที่พอเพียง จะช่วยส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นแหล่งที่สามารถพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยยึดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารสถานศึกษาร่วมกับชุมชน โดยยึดหลักการบริหาร 4M ประกอบด้วย 1.กำลังคน(Man) 2.งบประมาณ(Money) 3.วัสดุ(Materials) และ 4.การจัดการ(Management) หลักการบริหาร 4M จะทำให้การบริหารในสถานศึกษามีความคล่องตัวสูง และจัดการทรัพยากรการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น วัฒนธรรมองค์กรก็เป็นเรื่องที่สำคัญไม่แพ้การบริหารสถานศึกษา วัฒนธรรมดิจิทัล (Digital Culture) เป็นมากกว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาเป็น แต่รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงวิธีการ และกระบวนการทำงานในสถานศึกษา ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 องค์ประกอบดังนี้ 1. ความโปร่งใส (Transparency) 2. การแบ่งปัน (Sharing) 3. การทำงานร่วมกัน(Collaboration) 4. การใช้ข้อมูลขับเคลื่อน (Data Driven) 5.มีความคล่องตัว (Agility) จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการที่จะเป็นสถานศึกษาในยุค 4.0 ได้นั้นมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบ

การจัดการและตัวบุคคล เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุค Thailand 4.0 การบริหารจัดการ 4M ทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และก้าวไกลเท่าทันโลกแห่งนวัตกรรม ไม่เพียงเท่านั้น การที่จะเป็นสถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 ได้นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวัฒนธรรมองค์กรแบบเดิม ไปสู่วัฒนธรรมองค์กรแบบดิจิทัล (Digital Culture) เพื่อที่จะก้าวไปสู่สถานศึกษาในยุค Thailand 4.0 โดยมีเป้าหมายที่สำคัญก็เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีคุณภาพทั้ง 3 ด้าน คือ คนดี คนเก่ง และคนที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงต่อการปรับตัวได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นพลังแรงงาน พลังความรู้ความสามารถด้านสติปัญญา ด้านความรับผิดชอบต่อส่วนรวมในสร้างประโยชน์ให้กับตนเอง ครอบครัว สังคม ประเทศชาติให้มีความสุขและความเจริญเพื่อก้าวทันสู่ความเปลี่ยนแปลงในยุค Thailand 4.0 ที่จะป็นฐานพลังคนที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ

References

- Chabap Thisong Phō.Sō. 2545"[Government gazette] . Bangkok : Kurusapaladprao Printing factory.
- Chiangmai News, 2007. "kānsuksā nai yuk Thailand 4.0" [Education in Thailand 4.0] Searching 30 September2019. <https://www.chiangmainews.co.th /page/archives/540859>
- Detsub, T.(2008). "kānbōrihān čhatkān khōng 'ongkān bōrihānsūān tambon Thai chana suk 'amphōē thung sēliyom čangwat sukhothai tām lak thammāphibān" [Management of the Thai Subdistrict Administrative Organization Thung Saliam District Sukhothai Province According to good governance]. Thesis MPA(Urban and rural community development and management). college of Ratjabhat Uttaradit University, Uttaradit
- Lhongsomboon P. 2010. "khunnalaksana khōng phubōrihān tō kānmī sūānrūām khōng chumchon nai sathān suksā sangkat samnakngān khēt phūnthī kānsuksā Nakhōn Pathom khēt 2"[Management characteristics of community participation in educational institutions under the Office of Nakhon Pathom Educational Service Area 2]. Thesis of Master of Education. College of Silpakorn University, Nakornpratom
- Ministry of Education.(2000)."krasuāng suksāthikān . (sōngphanhārōjīsīpsōng) . phraratchabanyat kānsuksā hāng chat . Phō.Sō. sōngphanhārōjīsīpsōng lāe thī kākhai phōēmtoēm
- Numnon T.(2017). "ongkōn tōng mī Digital Culture kōn rao thung čha pen Thailand 4.0" [The organization must have Digital Culture before we become Thailand 4.0 successfully]. Searching 30 September 2019. <https://thanachart.org/2016/10/09/B5-digital-culture>
- Pongpaiboon P.(2004). "rūām kotmāi kānsuksā khao sū khōngsāng mai krasuāng suksāthikān. Phim khang thī sōng " [Combining education law into a new structure]. Bangkok : Wattanapanich publishing. 109 - 123.
- Puangjit, C.(2018). "kānsāng khwāmsamphan rawāng rōngriān kap chumchon "[Building relationships between schools and communities]. Veridian E Journal , Silpakorn University 10,2 (May - August) : 1342 - 1354.

- RaoKlang A.(2012). “nǣothāṅ k̄n radom sapphayākōṇ thāṅk̄n suksā phūā k̄nbō̄rihāṇ čhatk̄n sathāṇ suksā khanāt lek klum rōṅriāṇ pong sōṅ sangkat samnakṅāṇ khēt phūnthī prathom suksā Phayao khēt 2” [Guidelines for mobilizing educational resources for small school administration, Pong 2 school group under the office of Phayao Primary School District 2], *Jornal of Education* 7,1 (January - March) : 247 : 248.
- Shaladyam, N.(2002) “k̄nmī sūanruām khōṅ chumchon nai k̄nphatthanā laksūt sathāṇ suksā khōṅ sathāṇ suksākhān phūnthāṇ nai sangkat samnakṅāṇ khēt phūnthī k̄nsuksā nōṅ bang lam phū khēt 1” [Community participation in the development of school curriculums of basic schools under the Nong Bang Educational Service Area Office, LaPhu District 1]. *Kon Kaen Journal, KonKaen University* 11,2 (April - June) : 89 - 97.
- Tiachareon, S.(2008). “rūpbæp k̄nbō̄rihāṇ čhatk̄n khwāmru phūmpanya thōṅthīn nai sathāṇ suksā phūā phatthanā sēthakit sāṅsan læ khwāmyangyūn khōṅ chumchon ” [Model of knowledge management of local wisdom in educational institutions for the development of creative economy and community sustainability]. *Veridian E Journal , Silpakorn University* 10,3 (September – December) : 1373-1392.

